

**Materiāli
preses konferencei par mazo planētu Vasks**

2007.gada 24.marts

LATVIJAS ASTRONOMIJAS BIEDRĪBA

Latvijas Astronomijas biedrība (LAB) ir sabiedriska organizācija, kuras mērķis ir apvienot visus tos, kas Latvijā interesējas par astronomiju - gan amatierus, gan profesionāļus.

Vēsturiski tā savu darbu sāka 1947. gada 18. novembrī kā Vissavienības Astronomijas un ģeodēzijas biedrības (VAĢB) Rīgas, vēlāk Latvijas nodaļa. 1990. gadā tā pārveidojās par Latvijas Astronomijas un ģeodēzijas biedrību (LAĢB), bet 1993. gadā - par Latvijas Astronomijas biedrību (LAB).

Galvenās LAB aktivitātes:

Rudens-pavasara periodā, no oktobra līdz maijam, katra mēneša pirmajā trešdienā Rīgā Latvijas Universitātes telpās tiek organizētas LAB sanāksmes, kurās bez maksas var piedalīties visi interesenti. Tajās ir iespēja satikt domubiedrus, apmainīties ar vērtīgu informāciju, kā arī noklausīties interesantus priekšlasījumus.

Astronomijas biedrība aktīvi līdzdarbojas skolēnu astronomijas olimpiāžu organizēšanā, kuras notiek regulāri jau kopš 1973. gada. Pieaugot astronomiskās izglītības jautājumu aktualitātei, 1995. gadā LAB ietvaros tika nodibināta Astronomijas skolotāju asociācija (ASA). Asociācija apvieno skolotājus un citas personas, kas ir ieinteresētas astronomiskās izglītības attīstībā Latvijā. Asociācijas galvenās aktivitātes ir izglītojošu semināru organizēšana.

Kopš 1990. gada katru vasaru augusta vidū notiek izbraukuma pasākums ("Ērgļa nometnes"), kuru dalībnieki ir astronomijas interesenti. Trīs notikumiem pārpilnu dienu un divu nakšu laikā nometnes dalībnieki novēro meteorus un citus debess objektus, piedalās konkursos, projektos un spēlēs, sporto un dodas pārgājienos.

Jauniešu Astronomijas klubs arī ir Latvijas Astronomijas biedrības apakšorganizācija. Klubs piedāvā iespēju jauniešiem iegūt mūsdienīgu informāciju par astronomiju. Klubs pastāv jau 10 gadus, šobrīd klubā ir 40 biedri. Kluba sanāksmes tiek rīkotas katra mēneša otrajā un ceturtajā pirkdienā mācību gada laikā.

Sanāksmēs tiek rīkotas lekcijas, kuras lasa gan profesionāli astronomi, gan arī paši kluba biedri. Katrā sanāksmē kluba biedri piedalās astronomiskā rakstura problēmu risināšanā, notiek arī diskusijas.

Ilggadēja LAB tradīcija ir Saules aptumsumu novērošanas ekspedīcijas. No pēdējām būtiskākajām var minēt 1990. gadā uz Belomorsku (Krievija), 1999.gadā – uz Balatonfjeredu (Ungārija), 2006.gadā – uz Kemeru (Turcija). Šobrīd ir iesākti plānošanas darbi ekspedīcijai uz Novosibirsku (Krievija), kur pilns Saules aptumsums būs novērojams 2008.gada 1.augustā.

Būtisks Biedrības darbības virziens ir piedalīšanās debess spīdekļu publisko novērojumu organizēšanā LU Astronomiskajā tornī Rīgā Raiņa bulvārī 19.

www.lab.lv

Par Pēteri Vasku

(izvilums no tīmekļa lapas <http://www.music.lv/Composers/Vasks/lv/>)

Pēteris Vasks ir viens no pasaulē visvairāk atzītajiem latviešu komponistiem. Starptautisko ievēribu komponists guvis 90. gadu sākumā - laikā, kad pēc padomju impērijas sabrukuma bija kritis dzelzs priekšgars un tās bijušajā teritorijā dzīvojošajām tautām radās iespēja iepazīstināt pasauli ar savu mākslu un kultūru. P. Vaska ceļš uz Rietumiem sākās pēc līguma noslēgšanas ar vācu izdevniecību Schott, ar Pirmo simfoniju Balsis, ko 1991. gadā komponistam pasūtīja Ostrobotnijas kamerorķestris, kā arī ar pirmo kompaktdisku iznākšanu Eiropā un Ziemeļamerikā. P. Vaska mūzika iemantoja arvien lielāku popularitāti - nāca pasūtījumi no daudziem ievērojamiem atskaņotājmāksliniekiem un kolektīviem. Gandrīz visi P. Vaska 90. gadu opusi pirmatskaņoti ārzemēs. Skaņradis piedalījies daudzos starptautiskos mūzikas festivālos, vairākos no tiem bijis kā Composer in residence, sniedzis meistarklases. Viņa mūzika skanējusi ne tikai Eiropā, bet arī Amerikā, Japānā un Austrālijā.

Nozīmīgi P. Vaska simfoniskās mūzikas atskaņojumi mūsmājās noritējuši diriģentu Normunda Vaiča, Normunda Šnē, Tovija Liščica, Aleksandra Viļumaņa, Imanta Rešņa un Ginta Glinkas vadībā. Komponista kormūziku Latvijā un ārpus tās robežām popularizējuši: Latvijas Radio koris, Valsts Akadēmiskais koris Latvija, sieviešu koris Dzintars, jauniešu kori Kamēr..., Balsis, diriģenti Māris Sirmais, Sigvards Kļava, Kaspars Putniņš. Klaviermūzikas atskaņojumā būtisks ir pianistu Noras Novikas un Rafi Haradžanjanā ieguldījums. Starptautiskajā apritē P. Vaska skaņdarbus spēlējuši gan Baltijas valstu orķestri, to vidū KREMERata Baltica un Lietuvas kamerorķestris, gan arī daudzi izcili citzemju kolektīvi: Berlīnes filharmoniki, Minhenes filharmoniki, Vīnes simfoniķi, BBC simfoniskais, Stokholmas Karaliskais, Tonhalles simfoniskais, Tampere Filharmonijas, Somijas Radio orķestri, Filadelfijas, Bostonas, Losandželosas simfoniskie orķestri, Osakas Filharmonijas, Sidnejas simfoniskais orķestri, Ostrobotnijas, Minhenes, Štutgartes kamerorķestri, St. Martin on the Fields, Festival Strings Lucerne, Zviedrijas, Izraēlas kamerorķestri, Kronos kvartets, Majami, Rozamunde stīgu kvarteti. Kormūziku atskaņojuši: Nīderlandes kamerkoris, BBC Singers, Hilliard Ensemble, Zviedrijas, Dānijas Radio kori, Igaunijas Filharmonijas kamerkoris. Auglīga bijusi sadarbība ar diriģentiem: Juhu Kangasu, Jakovu Kreicbergu, Andreju Boreiko, Vasiliju Sinaiski, Denisu Raselu Deivisu, Pāvo Jervi, Leifu Sēgerstamu, Jonu Stūrgordu (arī kā vijolnieku), Tenu Kaljusti, Ģintaru Rinkeviču, Sauļu Sondecki, Paulu Megi un solistiem: vijolniekiem Gidonu Krēmeru, Antoniju Mārvudu, čellistu Dāvidu Gēringu.

P. Vaska simfonisko un kameramūziku iecienījuši horeogrāfi daudzās pasaules valstīs, iekļaujot to baleta iestudējumos. Panākumiem bagāts bija 2000. gads, kad deju uzvedumi ar P. Vaska mūziku notika Itālijā un Lielbritānijā, Hārlemas dejas teātris Amerikā un Karaliskais Jaunzēlandes balets bija pievērsies viņa Musica dolorosa, Karlsrūē iestudēja vijoļkoncertu Tālā gaisma, bet Šlēsvigā-Holšteinā, Flensburgā un Braunšveigā - stīgu kvartetus. 2002. gadā Latvijas Nacionālajā operā bija iestudēts mūsdienu deju uzvedums Ad libitum ar Baltijas komponistu mūziku.

Kopš 1994. gada Eiropā un Ziemeļamerikā izdoti kompaktdiski ar P. Vaska mūziku. 2003. gadā īpašu vērību izpelnījās ierakstu firmas Ondine izdotais disks, kurā dzirdama 2. simfonija un vijoļkoncerts Tālā gaisma. Prestižajai Grammy balvai nominēts albums, kurā 4. stīgu kvartetu spēlēja Kronos kvartets (ierakstu firma Nonesuch).

Eriks Elsts par sevi:

Eric W. Elst: Study at the Universities of Ghent (Belgium), Bonn (Germany) and Lund (Sweden); Mathematics and Astronomy. Promotion (Dr. Rerum naturalium) at Bonn University (1963). Research associate at the Universities of Utrecht (The Netherlands) and of Boulder (Colorado, USA). From 1968 on at Uccle Observatory, head of the Department Celestial Mechanics . At present retired from the Royal Observatory at Uccle, but still active as observer at the observatories of Hoher List (Germany) and Uccle (Brussels). A discoverer of asteroids (15.000 destinations and 3400 numbered objects (present situation), the most prolific individual discoverer in Europe. Great love fo music (Chopin, Liszt etc) and philosophy (Enlightenment). At present president of the Holbach Foundation in Antwerp.

Mazās planētas, kurām dots ar Latviju saistīts vārds

<i>Nosaukums</i>	<i>Atklāšanas gads</i>	<i>Atklājējs</i>
Latvia	1933	Heidelbergas obs., Reinmuts, Simeiza, Neujmins
Riga	1966	Krimas Astronomiskā observatorija, Čerņihs
Dirikis	1970	Krimas Astronomiskā observatorija, Čerņihs
Vasilevskis	1973	Lika observatorija, Klemola
Šteins	1969	Krimas Astronomiskā observatorija, Čerņihs
Krišbarons	1977	Krimas Astronomiskā observatorija, Čerņihs
Artmane	1968	Krimas Astronomiskā observatorija, Čerņihs
Balodis	1977	Krimas Astronomiskā observatorija, Čerņihs
Agita	1978	Krimas Astronomiskā observatorija, Čerņihs
Vasks	1990	La Silla observatorija, Elsts

Mazā planēta Vasks

Kataloga numuri 1990 VP6 un 16513

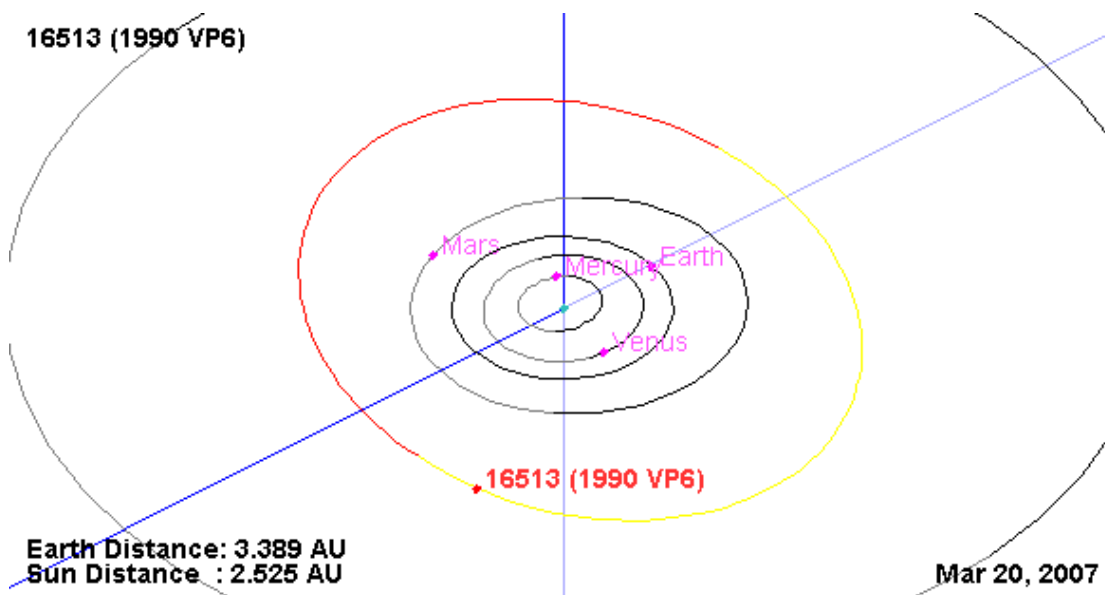
Atklāta 1990.gada 15.novembrī La Silla observatorijā (Čīlē), astronoms Eriks Elsts (Eric W. Elst)

Mazo planētu reģistrā ir fiksēta šāda informācija:

Discovered 1990 Nov. 15 by E. W. Elst at the European Southern Observatory. Peteris Vasks (1946) is a Latvian composer and contra-bass player. He studied composition at the Latvian State Conservatory, including in his compositions Latvian archaic-folkloristic elements. Vasks has a great sense of nature, both pristine as destroyed "String Quartet No.2", 1984. In 1997 he received the Latvian Grand Music Award for his violin concerto.

Orbīta – tuva riņķveida formai.

Orbītas slīpums pret Zemes ekliptiku - 12,8 grādi

Mazās planētas vidējais attālums no Saules – 2,6 astronomisko vienību (ua) attālumā. Salīdzinājumam:

Zeme atrodas 1 astronomiskās vienības attālumā no Saules,

Marss – 1,5 ua,

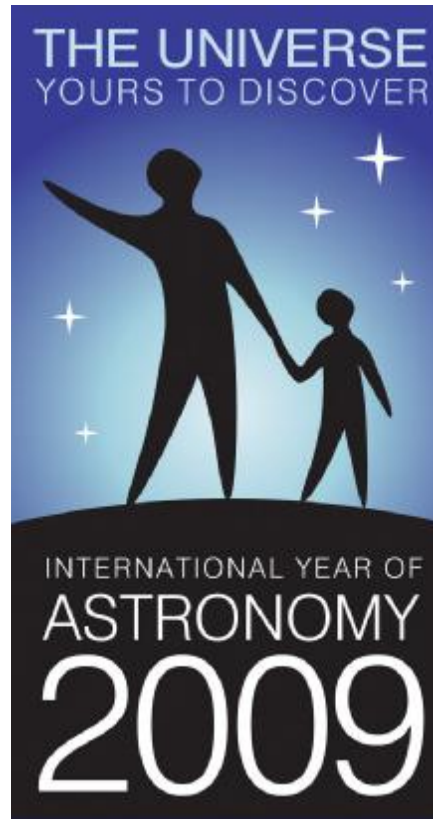
Jupiters – 5,2 ua.

Vasks (16513) apriņķošanas periods ap Sauli – 4 gadi un 2 mēneši

Mazās planētas virsmas raksturlielumi un fiziskie izmēri pagaidām nav noteikti. Tās absolūtais spožums liecina par to, ka tās diametrs varētu būt robežās no 7 līdz 16 km.

LAB. 2007.g marts.

2009.gads – Starptautiskais astronomijas gads!

UNESCO kopā ar Starptautisko astronomijas savienību ir apstiprinājusi 2009.gadu par Starptautisko astronomijas gadu - The International Year of Astronomy 2009 (IYA2009). Sagaidāms, ka šī gada rudenī tas tiks apstiprināts arī ANO tematiskā gada statusā.

Tā mērķis ir atzīmēt 400 gadadienu kopš Galileo Galilejs pavērsa teleskopu pret debesīm, iezīmējot jaunu posmu cilvēces izpratnē par Saules sistēmu un Visumu. IYA2009 ietvaros visā pasaulē tiks organizēti dažādi izglītojoši un informatīvi pasākumi, lai ikvienu tuvāk iepazīstinātu ar šo seno zinātnes nozari mūsdienu skatījumā.

Arī Latvijā tiks organizēti pasākumi IYA2009 ietvaros. Šobrīd tie vēl ir plānošanas stadijā.

Vairāk par IYA2009 var uzzināt tā centrālajā tīmekļa serverī:
www.astronomy2009.org

Ar IYA2009 Latvijas koordinātoru var sazināties pa e-pastu:
iya2009.lv@gmail.com